

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

8 Vtrùm liceatt alterum occidere in vitæ suæ defensionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Codices
sacri.

Quod ad codices sacros & Sacramenta attinet, dici potest esse disparem rationem; quia neque in rebus ipsis est obligatio ut tradi debeant; neque Deus tenetur sustinere illam iniuriam, ut homines non occidantur. Accedit, quod in huiusmodi tradendis ad imperium tyranni, ferè semper sit periculum scandali publici; videtur enim proditio quædam rerum sacrarum. vnde Veteres illud semper pro magno crimine habuerunt; ut patet ex D. Augustino epistola 64. & 71. & Hæresi 69.

DUBITATIO VIII.

Utrum liceat alterum occidere in vitæ sue defensionem.

D. Thomas art. 7.

41 **R**espondet D. Thomas, licere, quando id necesse, modò tamen non intendatur mors inualoris.

Notandum est, Augustinum de Ancona tractat. de potestate Ecclesiæ quæst. 52. artic. 3. docuisse, *occidere inualorem non esse licitum, sed solum permissum.* Idem videtur sensisse Gerson tract. de Eucharistia. Ratio eorum est; quia tenemur potius corporalem mortem oppetere, quam ut proximum in æternam damnationem præcipitemus. Sed contraria sententia est communis; pro qua

Dico Primò, Fas esse occidere iniultum inualorem, ob defensionem vitæ suæ, & integritatis membrorum, cum moderamine inculpatæ tutelæ. Ita D. Thomas hoc loco, & Victoria relect. de homicidio nu. 17. Gomez. tom. 3. cap. 3. num. 22. & sequent. Couar. relect. in Clement. Si furiosus. 3. p. §. vñico num. 6. Sotus lib. 5. de Iustitia q. 1. art. 3. & alij. Probatur Primò, Quia Exodi 22. dicitur, *eum, qui furem nocturnum occiderit, non esse reum homicidij*; nempe quia discerni nequit, an venerit animo occidendi, an furandi tantum, ut D. Augustin. quæst. 84. in Exodo exponit. Secundò, Quia *vim vi repellere, leges omniæque fura permittunt*, ut ait Alexander III. cap. Si verò. 1. de sententia excommunicationis. & Innocent. III. cap. Significasti. 2. de homicidio. Quare etiam Clericis & Monachis hoc concessum, sicut & laicis: idque contra quoscumque, etiam contra Superiores; ut monacho contra Abbatem, filio contra parentem, seruo contra dominum, vasallo contra Principem: & in quocumque officio sit quis occupatus; ut si celebret & inuadatur, potest se tueri, & occidere inualorem, si necesse sit, & postea Sacrum continuare; ut docet D. Anton. 3. p. tit. 4. cap. 3. §. 1. Silvester verbo Bellum 2. §. 7. & 5. & alij.

42 Vnde quod Sotus ait, si inualor sit Princeps vel persona admodum vilis Reipubl. ego verò parum vilis, teneri me perpeti mortem; tantum verum est eo euentu, quo ex interitu alterius, sequeretur magnum Reipub. damnum; ut, bella ciuilia ob successione, &c. Idem Ius suo modo locum habet in bestiis. Si enim bos tuus inuasus à boue alterius, occidat inuadentem, non teneris dedere eum noxæ, domino bouis occisi; ut colligitur ex L. 1. §. Cum arietes. Si quadrupes pauper. fecisse dicatur. Eodem Iure furiosi & amentes occidi possunt quando inuadunt, si aliter elabi nequeas.

43 Dixi, *cum moderamine inculpatæ tutelæ*, (sic enim loquitur Alexand. III. supra) id est, cum ea mode-

ratione, sine qua iniuria depelli non potest: quia in defensione non potes vi maiori vi, quam sit necesse ad iniuriam arcendam: alioqui non est defensio, sed vltio. vnde teneberis ad restitutionem. Itaque eum, qui percussit, & iam fugit, vel certè destitit, & amplius non meruitur, non potes occidere vel repercutere; (nisi fortè interdum ad defensionem honoris; de quo infra) quia illa repercutio non est necessaria ad vitam tuendam ab iniuria, ut quæ iam illata sit. si tamen paret se percussor ad feriendum secundo, vel putetur aliter non destiturus, potest statim repercuti: si alioquin vis eius declinari nequeat.

Ut autem melius intelligatur, quo modo quisque vitam suam tueri possit, & in quibus periculis, Notandum est, vitam multis modis impeti posse & inuadi.

Primò, Si reipsa me ferias armis. De hoc nullum est dubium.

Secundò, Si accedas ad feriendum, nec possim euadere, nisi vel fugiam, vel te præueniam. Et quidem si possim absque periculo vel ignominia declinare vel fugere, teneor ex charitate, ut graue damnum in me vel in proximo caueam. Vnde Religiosi & Ecclesiastici tenentur fugere; quia id illis non probro, sed laudi datur: non enim illorum laus est in armis & audacia, sed in pietate & humilitate. Si tamen nolint fugere, non peccabunt contra iustitiam, etiam si inualorem occidant, iusta moderatione seruata, ut docet Iulius Clarus de homicidio num. 32. addens hanc esse communem sententiam; incurrunt tamen irregularitatem. Si absque periculo, vel nota ignominia non possim fugere, possum te præuenire: non enim teneor expectare donec percussus sit. Ita Couar. Sotus, Gom. & alij, estque communis sententia DD. teste Iulio Claro num. 33.

Tertiò, Si nondum accedis, tamen instructus es ad inuadendum, nec possum euadere nisi præueniam: tunc enim possum præuenire, ut ijdem Doctores docent, & Nauar. c. 15. n. 3. vbi ponit exemplum de marito, qui pugionem condidit sub cervicali ut vxorem interficiat; quem vxor id certò sciens, si aliud remedium non superest, potest præuertere. Ratio est; quia etsi nondum actu inuadat, parat tamen inuadere, & ita illam tenet conclusam & obfessam, ut aliter euadere nequeat. Idem docet Cordub. lib. 1. q. 38. de eo, qui alteri parauit venenum; posse enim illud industria conuerti in auctorem, si alia ratio euadendi non superest.

Quartò, Si per famulum vel sicarium me stueris occidere, nec alia sit spes euadendi. Hoc etiam casu videtur licitum præuenire, si periculum sit præsens: ut, si actu mandes vel suadeas. videtur enim eadè ratio, qua in tertio. parum enim refert, an per te, an per alium inuadas & coneris interficere. quòd si periculum adhuc esset longinquum, ut si coniuuaueris in meam necem, iamque cum sicariis egeris, ut opportunitatem quarant exequendi; maior est difficultas. Sed videtur eadem ratio, si nulla alia superest via euadendi; quia ita vitæ meæ insidiatur, ut alia ratione non possim elabi. non enim teneor perpetuò me intra domum concludere, vel in exteris regiones concedere. esset tamen insidiator ille aliquoties antè monendus ut desisteret. Ita docet Basius q. 64. a. 7. dubit. 4. & quidam alij recentiores.

Mihi tamen hic modus in praxi non probatur,

Defensio
inculpatæ
qua.44
Accedens
ad occiden-
dum.45
Instructus
armis.46
Per stuan-
rium inua-
dens.Defensio
sua contra
quemuis
concessa.

tum ob alias causas, tum ob periculum abusus, tum quia perratum est, ut non suppetat alia ratio mortis evitanda.

47 Quinto, Si falsis criminationibus, testibusque subornatis (verbi gratia, imponendo sacrilegium vel crimen nefandum) vitam meam impetas in iudicio, nec alia sit ratio effugij; quidam Doctores concedunt, inter quos Bañes loco citato; ubi dicit, licitum esse occidere eum, qui vadit ad Iudicem ut imponat falsum testimonium, propter quod eris occidendus, vel infamandus, vel amissurus bona temporalia. Ratio ipsius est; quia hoc non est inuasio, sed iusta defensio. Idem extendit ad eum, qui contra Iustitiam legalem pandit crimen occultum.

Calumniator.

Petrus Navarra lib. 2. cap. 3. nu. 361. sentit esse probabile. Fauet Caietanus infra q. 95. a. 8. ad 3. Probari potest Primò, Quia nihil refert vtrum inuadas me gladio tuo, an alieno, ut ait Caietanus: atqui calumniator ille inuadit gladio alieno, nempe Iudicis. vnde Nathan ad Dauid ait, *Interfecisti Vriam, gladio filiorum Ammon.* & Iudæi, iuxta D. August. occiderunt Dominum *gladio lingue.* Secundò, Si dominus vocaret famulos ut me occiderent, possem preuenire, occidendo dominum, ut famulos in meam necem concitare desinat, si aliter saluus esse nequeam: ut docet Bañes loco citato. Atqui eadem videtur ratio, cum calumniator conatur per Iudicem: cogit enim illum ut me occidat. Tertio, Quia in hoc casu licitum est mihi acceptare duellum, ut docet Caietanus supra. Et in Summa verbo Duellum, & alij Doctores passim. Atqui tunc possum occidere in pugna, si aliter euadere nequeo iniuriam: cur non etiam sine duello: nam acceptatio duelli nullum ius tribuit, sed solum facit, ut honestiore modo videar me tueri. Imò Bañes aperte indicat, in eo casu licitum esse non solum acceptare, sed etiam provocare calumniatorem ad duellum; citans in eam sententiam Caietanum: quomuis ego id apud Caietanum non inueniam. Sed & hæc sententia, etsi fortasse speculatiuè probabilis videri queat, non tamen in praxi est admitenda, ob incommoda quæ ex ea sequi possunt. Facile enim homines sibi persuadent, se per calumniam accusari, & non esse effugium, nisi morte aeculatoris: sicque multæ cædes iniuste patrantur. denique talis in Republ. benè constituta, ut homicida plecteretur.

48 Malefica.

Sextò, Si malefica postis certis signis magicis assidue per dæmonem noceat. Hoc casu si aliud remedium non suppetat, uti poterimus Iure defensionis, cogendo eam verberibus, ut ab iniuria cesset: si tamen certò constet, eam esse mali auctorem, & putetur sine nouo maleficio prius maleficium tollere posse. Ratio est; quia illa perinde facit, atque si tyrannus aliquis per suos satellites torqueret: vitur enim dæmone tamquam instrumento, eum assidue instigans signis illis, quibus se dæmon obstrinxit, ad noxam inferendam. Nihil autem interest, per te, an per ministros tuos noceas.

49 Duellum.

His adde, quando necesse est ad vitæ defensionem, nec alia pater ratio contra iniustum inuasorem, posse acceptari duellum; imò etiam offerri: ut si inimicus armatus te inermem inueniens, permittat tibi arma, ut militariter te occidat, vel si roges ut arma tibi permittat: tunc enim est vera defensio. Caiet. supra. Nauarrus c. 11. n. 39. & c. 15. n. 9. Angelus v. Duellum n. 2. Lyranus in cap. 17.

lib. 1. Regum, & alij. Eadem videtur ratio in inuasione fortunarum, ut colligitur ex iisdem Auctoribus; traduntque in specie Angelus & Bañes. Nam fortunæ sunt necessarium vitæ instrumentum, subsidium, & ornamentum.

Contra hanc propositionem Obicitur Primò, *Obicitio- nes.* Matth. 26. ubi Dominus Petrus volenti se & ipsum defendere, dicit, *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Et confirmatur ad Roman. 12. *Non vos defendentes charissimi.*

Respondeo, Petrus reprehenditur, Primò, Quia *50 Cur Petrus prohibetur defensio.* defensio illa habebat potiùs speciem vindictæ quam defensionis: non enim erat probabile, tantam turbam tali modo posse repelli. Secundò, Quia erat contra Domini voluntatem, cuius responsum debebat expectare. Tertio, Quia Dominus non habebat opus tali defensore, nec decebat eum tali modo defendi. Quarto, Quia erat contra Patris ordinationem, qui volebat ut Filii illorum vim iniquam non defugeret. Vide D. August. tract. 112. in Ioannem.

Ad confirmationem, *Defendere* ibi accipitur pro *ulcisci*, ut patet ex Græco, *εχθρας ενδεδουλωτες.* Simili modo Iudith cap. 1. & 2. accipitur.

Obicitur Secundò, Plus tenemus diligere salutem animæ proximi, quam vitam nostram corporalem: ergo ad hanc seruandam non licet proximum occidere; quia si occidatur, anima peribit.

Resp. Negando consequentiam; quia non tenemur lege charitatis exponere salutem corporis pro salute animæ alterius, nisi quando ea est in extremo discrimine, ex quo non potest se nisi mea ope vindicare: ut si infans esset moriturus sine Baptismo. Hic autem sponte & mera malitia conicit se in discrimen salutis, & potest liberimè se eximere. Deinde qui inuaditur, non est certus suæ salutis, si se permittat occidi; inuasor etiam iam vulneratus, potest pariter, & saluari.

51 Quando vitæ exponenda.

Tertò, Possent multa obici ex Patribus, qui insinuant hoc esse illicitum. Sed hi Patres loquantur vel de vindicta, ut Cyprianus lib. 1. epistola 1. & Cyrillus Alexandr. lib. 11. in Ioannem cap. 35. Vel de defensione non necessaria, ut Ambros. l. 3. Officiorum cap. 4. Vel de aggressionem, ut August. epist. 154. quæ est ad Publicolam. Vel denique loquantur de periculo excessus odij, iræ, & debitæ moderationis, ut idem Augustinus lib. 1. de libero arbitrio cap. 5.

52 Quæ sit mens SS. Patrum.

Obicitur Quarto, Clerici olim ante Clement. Si furiosus. siebant irregulares, si aliquem, se defendendo, occiderent: ergo non erat illis licitum.

Resp. Verius est non fuisse irregulares, ut colligitur ex cap. Si verò, & cap. Significasti, supra citatis, & cap. De his Clericis d. 50. Neque D. Th. hoc art. ad 3. contrarium sentit: quia loquitur de illo, qui in defensione sui, modum excessit. Citat enim cap. De his Clericis. quod agit de illis, qui debitum modum non seruauerunt, ut exponit Glossa: quibus ob id pœnitentia ibidem dicitur imponenda. numquam autem pœnitentia imponenda fuit, quando defensio cum debito moderamine facta est; ut aperte ex Alexandro III. & Innocentio III. locis supra citatis colligi potest. sed de hoc plura suo loco.

52 An irregularis.

Sed difficultas est, Vtrum liceat occisionem intendere; an solum ipsam defensionem, ita ut occisio solum per accidens inde sequatur: ut videtur docere D. Tho. hic, Caiet. & plerique Thomistæ.

Alij

Alij videntur aliter sentire, sed in re non est discrepantia. vnde

53 *Licitum est intendere mortem in causa.*
 Dico Secundo, Licitum est in actu defensionis intendere omne id, quod iudicatur ad vitæ membrorumque defensionem necessarium: ac proinde interdum etiam læsionem mortiferam; & consequenter ipsam mortem; nempe in causa. Ita docet Sotus supra, & Victoria relect. de homicidio n. 17. & Nauar. c. 1. §. n. 3. D. Antoninus 3. p. tit. 4. cap. 3. §. 1. Ratio est; quia nisi liceret eam sic intendere, defensio sui sæpè redderetur impossibilis: sæpe enim fieri nequit vt te defendas, nisi inuasori vultus letale infligas, vt sclopo vel hasta. Quòd autem D. Th. inuauat, priuatæ personæ non licere occidere inuasorem nisi per accidens: omnia Soti solutione, sensus est, personæ priuatæ non esse licitum, absolute desiderare vt inuasor moriatur. hoc enim non est necessarium ad sui defensionem; sufficit enim vt concidat viribus destitutus, ne amplius lædere possit. Non tamen vult negare; quin modis omnibus possit se tueri, & intendere quidquid ad hoc prudenter iudicatur necessarium. Vnde in periculoso conflictu non debet esse serupulosè anxius ne hostem letaliter vulneret; sed potest eum ferire eo modo, quo commodius fuerit, vt vim ipsius comprimat; etiamsi caput vel pectus traijciendum foret. quòd si mors sequatur, id ei displicet: non enim id directè & secundum se intendebat: & hoc est quod vult Caietanus, & alij.

54 *Priuatæ auctoritate constat de sensu.*
 Petes, Qua auctoritate id facit, publica, an priuata?

Resp. Priuata; quia non facit vt Iudex, vel Princeps representans Rempub. vel publico nomine, seu vt custos boni publici: sed eo iure, quod quisque habet, vt est custos rei suæ: quo iure noxia reuadere, & vim vi repellere potest, quo etiam omnia animantia vtuntur. Si publica auctoritate faceret, posset illum occidere animo vindictæ; sicut facit Iudex.

55 Dico Tertio, Est licitum sic occidere inuasorem, quando aliter nos tueri nequimus; tamen sæpè est salutare consilium, permittere se potius occidi, quam occidere. Ita D. Antoninus supra, & Silu. verbo Bellum. 2. §. 7. & patet exemplo Christi & multorum Sanctorum. Idem colligitur ex D. August. l. 1. de libero arbitrio, c. 5. *Legem quidem non reprehendo, qua tales (latrones inuadentes) permittit interfici, sed quomodo istos, qui interficiunt, defendam, non inuenio.* nempe quia facile excedunt modum, vel opere, vel affectu. & D. Ambros. l. 10. in Lucam, exponens illa verba Lucae 22. *Emat gladium, dicit licitum esse se defendere vsque ad Evangelium, non autem postea;* non quòd absolute non liceat, sed quòd non ita deceat, quòd insinuat cum ait, *Vt sit in lege aequitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio.* Ratio est Primò; Quia periculum est, ne ira vel odium se admisceant, nève modum excedamus: & sic dum volumus seruare vitam corporis, vitam perdamus animæ.

Secundò, Quia hoc modo magis conformamur Christo, eiusque Apostolis, & Martyribus.

Tertio, Quia charitas, etsi non obliget, tamen ad hoc magis inclinât, ne proximus in æternum pereat.

56 *Est salutare consilium.*
 Ob has rationes, sentio hoc consilium magni faciendum, & omnibus Clericis, maxime viris Religiosis amplectendum; vt malint mortem peti, quam iniquum inuasorem occidere.

Dixi Sape; Quia si quis putaret se esse in peccato, & valde timeret damnari, si tunc occideretur, teneretur se tunc omnibus modis tueri: quia magis teneretur diligere salutem animæ suæ quam proximi. Ita docet D. Antoninus supra.

DVBITATIO IX.

Si is qui inuaditur non possit se tueri, nisi cum periculo innocentis, quo inuasor se protegit, vtrum ei liceat se cum illo periculo defendere.

57 *Resp. Probabilius est posse. ita Corduba q. 33. lib. 1. & Petrus Nauar. l. 2. c. 3. n. 147.*

Probatur Primò, Quia qui inuaditur, ius habet se defendendi, quo iure non priuatur ex illa innocentis interpositione, vt quæ ipso inuito facta sit. Secundo. A simili; qui urbem iustè obsidet, potest dirigere tormentum in turrim vel moenia, prout necessarium ad victoriam, etiamsi hostes ibi ligauerint aliquos innocentes; vt communiter sentiunt DD. ergo similiter ad necessariam vitæ defensionem, potes petere aduersarium, quamuis ille innocentem obijciat.

58 *Aduerte tamen Primò, Si potes fugere, teneris, saltem ex charitate, ne innocentem interficias.*

Secundò, Non potes directè imperare innocentem, vt illo sublatò facilius superes aduersarium. potes tamen petere aduersarium, etiamsi ipse innocentem ante se teneat: vt notauit Corduba.

Petes, Quid si fugiens hostem, non possit euadere nisi per angustum iter, vbi proteret infantem, vel claudum; poteritne illac fugere, vt se saluet?

59 *Resp. Petrus Nauarra negat, nisi sit aliqua probabilis spes non interficiendi. Sed reuera videtur eadem ratio, quæ in casu superiori. ita Corduba l. 1. q. 38. dub. 2. & colligitur apertè ex Caietano q. 67. a. 2. vbi dicit, occidere innocentem per accidens, dando operam rei licite & necessaria, non est contra Ius naturale, diuinum, vel humanum.*

Probatur, Nam iste ius habet ad fugam via publica; quo iure non potest priuari in tanto discrimine, ratione infantis, vel claudi ibi fore constituti: sicut si fugienti amens quispiam vel ebrius se obijceret, non teneretur cum certo vitæ periculo aliò deflectere. sufficit igitur in tali casu, vt eam circumspèctionem adhibeat, quam pro tempore & loco potest, ne noceat. quòd si læsio vel mors secuta fuerit, non censetur ab ipso intentata, sed solum permiffa. Nam vitæ iure suo, extremè sibi necessario, ea circumspèctione, qua potest.

Si tamen infans sine Baptismo esset moriturus; eo euentu, lege charitatis teneretur potius se permittere occidi: quia salutem proximi spiritualem, suæ corporali teneretur antepone

DVBITATIO X.

Vtrum ad conseruationem vitæ matris liceat prabere pharmacum, quo proles putetur moritura.

60 *Q* Vidam DD. sentire videntur, licitum esse dare pharmacum ad faciendum abortum, si factus quorundam.